

Χάρης Σακελλαρίου

Η ΠΙΟ ΣΩΣΤΗ ΤΙΜΩΡΙΑ

(από το βιβλίο *Ιστορίες κι ανέκδοτα απ' τον αρχαίο κόσμο*, εκδόσεις Καστανιώτη)

Σαν ένα σύννεφο από ενοχλητικές και πεισματάρικες μύγες, ένα πλήθος αγριεμένο ακολουθεί τον Λυκούργο, καθώς φεύγει απ' την Απέλλα. Με πρόσωπα ξαναμμένα, μ' αγριεμένα μάτια, με κραυγές και φοβέρες και χειρονομίες γεμάτες αγανάκτηση πάνε ξοπίσω και δίπλα του, του φράζουν το δρόμο, τον πολιορκούν, τον τραβούν απ' το χιτώνα.

- Δεν είναι νόμοι αυτοί! φωνάζουν.
- Να πας να τους εφαρμόσεις αλλού!
- Μας γδύνεις!
- Μας αρπάζεις τις περιουσίες μας!
- Μας κάνεις όλη μας τη ζωή στρατιώτες!
- Μας παίρνεις τη χαρά των παιδιών μας!
- Ανατρέπεις την πατροπαράδοτη τάξη!

Ο Λυκούργος τους ακούει ατάραχος και προχωρεί ανοίγοντας ανάμεσά τους δρόμο. Ό,τι είχε να πει το είπε στην Απέλλα. Έπειτα τι μπορεί να πει κανείς σ' ανθρώπους που ο θυμός τους έχει θολώσει το μυαλό; Ποιος ακούει σε τέτοιες ώρες τη φωνή της λογικής, της φρονιμάδας τα λόγια;

Μα ξαφνικά ένας καλοντυμένος νέος, ο Άλκανδρος, τον πλησιάζει οργισμένος, σηκώνει το ραβδί του και του το φέρνει με δύναμη στο κεφάλι. Ο Λυκούργος το κατάλαβε την τελευταία στιγμή. Τραβήχτηκε απότομα λίγο, όσο μπόρεσε, για ν' αποφύγει το χτύπημα. Μα η άκρη του ραβδιού έφτασε το πρόσωπο του και, όπως έπεσε πάνω του μ' ορμή, του έβγαλε το ένα του μάτι. Το αίμα βάφει το πρόσωπο του Λυκούργου, κυλά στα ρούχα του.

Αμέσως ο θόρυβος σταματά. Οι ενοχλητικές μύγες μείναν ακίνητες, σαν να τις φύσηξε παγερό ξεροβόρι. Το πλήθος εκείνο τ' αγριεμένο, το έξαλλο, το παράλογο, στέκεται σαστισμένο. Αυτό που έγινε είναι πολύ κακό. Χτυπήθηκε ένα πρόσωπο αξιοσέβαστο. Σίγουρα ο λαός της Σπάρτης θα τα βάλει τώρα μαζί τους.

Ο Λυκούργος, χωρίς να πει τίποτα, συνέχισε το δρόμο του και κρατώντας την πληγή του έφτασε στο βασιλικό δώμα. Σε λίγο ήρθε ο γιατρός, έπλυνε την πληγή, έβαλε πάνω βοτάνια και την έδεσε.

— Θ' αργήσει πολύ να κλείσει η πληγή, γιατρέ; ρώτησε ο Λυκούργος.

— Γύρω στις τριάντα μέρες, βασιλιά μου, απάντησε ο γιατρός.

Ύστερα ο Λυκούργος κάθισε σ' ένα ξύλινο σκαμνί κοντά στην πόρτα και βυθίστηκε σε σκέψεις. Ο γιατρός τον συμβουλεύει να ξαπλώσει. Μα αυτός δε θεωρεί την πληγή και τόσο σπουδαία.

Και να που το πλήθος, που τον ακολουθούσε λίγο πιο πριν, έρχεται και πάλι κατά 'δώ. Φέρνουν συνοδεία τον πλούσιο νέο που τον τραυμάτισε. Εκείνος τα 'χει χαμένα. Ξέρει πως η πράξη που έκαμε είναι πολύ βαριά και πως τον περιμένει τιμωρία φοβερή.

Τον φέρνουν μπροστά στον Λυκούργο. Στέκεται με τα μάτια κατεβασμένα, χλομός. Τα πόδια του τρέμουν. Στο μεταξύ ο λαός της Σπάρτης, που το 'μαθε, φτάνει με φωνές και ζητά να τιμωρηθεί αυστηρά ο νέος. Τέτοιο πράγμα ποτέ δεν ξανά 'χε γίνει. Ζητούν τιμωρία βαριά, παραδειγματική. Μερικοί, μάλιστα, πιο θερμόαιμοι, φωνάζουν να θανατωθεί.

Μα ο Λυκούργος ξέρει να μην παρασέρονεται απ' τους θυμούς της στιγμής. Κάνει νόημα στο πλήθος να ησυχάσει και με βήματα αργά και σταθερά πλησιάζει τον νέο.

— Βλέπεις, Άλκανδρε, ότι μου έχεις κάμει μια γερή πληγή, του λέει. Ο γιατρός είπε πως θα κάμει ένα μήνα περίπου να γιατρευτεί. Είναι φανερό πως ο θυμός μπορούσε να σε οδηγήσει σε άσκημο τέλος. Το βλέπεις πως ζητούν να σε τιμωρήσω. Έτσι όπως ήρθαν τα πράγματα, δεν μπορώ να κάμω αλλιώς. Επειδή όμως πιστεύω πως μόνο εκείνη η τιμωρία που κάνει τον άνθρωπο να καταλάβει ότι είναι δυσκολότερο να επανορθώσουμε ένα κακό απ' το να το κάνουμε είναι πραγματική τιμωρία, γι' αυτό θα παρακαλέσω τους πολίτες της Σπάρτης να δεχτούν αδιαμαρτύρητα την τιμωρία που θα σου επιβάλω.

Ύστερα γυρίζοντας στο γιατρό, που έστεκε κοντά του, του λέει:

— Από σήμερα ο Άλκανδρος θα σε βοηθεί κάθε φορά που θ' αλλάζεις την πληγή, ώσπου να κλείσει εντελώς και να γιατρευτεί...

Οι Σπαρτιάτες τα 'χασαν. Ποτέ δεν μπορούσαν να φανταστούν πως αυτός, που τους έβαζε να δεχτούν τόσο σκληρούς νόμους, ήταν δυνατό να κρύβει μια τόσο ευγενικιά και λεπτή ψυχή. Τώρα σκέφτονται πως από έναν τέτοιο άντρα μόνο καλό θα μπορούσε να προέλθει για τη Σπάρτη.

Όσο για τον Άλκανδρο, έχει αρχίσει να παίρνει το χρώμα του. Μα τα 'χει τώρα κι αυτός κυριολεκτικά χαμένα. Βλέπει πως πολύ φτηνά τη γλίτωσε. Στέκεται σαν χαμένος μπροστά στον Λυκούργο. Μόλις που τολμά να σηκώσει πάνω τα μάτια του. Αρχίζει να αισθάνεται τώρα γι' αυτόν έναν αλλιώςτικο, πολύ βαθύ θαυμασμό, σαν κι αυτόν που αισθανόμαστε σαν βρισκόμαστε σε μέρος

όπου μας αγγίζει η παρουσία κάποιας θεότητας. Κάτι έχει αλλάξει μέσα στις λίγες αλλά τόσο μεγάλες στιγμές μέσα του. Βλέπει πως ο άνθρωπος πρέπει να στέκεται πάνω απ' τους θυμούς και τα πάθη, τον εγωισμό και το τυφλό προσωπικό συμφέρον.

Οι μέρες που ακολούθησαν έδωσαν την ευκαιρία στον Άλκανδρο να γνωρίσει από πολύ κοντά το μεγάλο νομοθέτη της Σπάρτης, να γνωρίσει τις μεγάλες αρετές του και μαζί να σκεφτεί τη δική του τη διαγωγή. Τώρα αρχίζει να βλέπει κάπως μακρύτερα. Εκεί όπου σβήνουν τα προσωπικά συμφέροντα κι υψώνεται το συμφέρον της Σπάρτης. Σιγά-σιγά αρχίζει να συμπαθεί τους νόμους του Λυκούργου, να τους υποστηρίζει με θέρμη και μαζί να γίνεται πιο συγκρατημένος, πιο σοβαρός, πιο ευγενικός.

Στο μήνα πάνω η θεραπεία τελείωσε. Η πληγή έκλεισε. Ο Άλκανδρος μπορούσε πια να φύγει. Μα την τελευταία στιγμή κάτι σκέφτηκε. Πλησίασε τον Λυκούργο και δειλά του λέει:

— Για το κακό που σου έκαμα εσύ όχι μόνο με συγχώρησες, μα και μ' ευεργέτησες κάνοντας με καλύτερο. Μα κι εγώ ποτέ δε λησμονώ την κακή μου πράξη και θα 'θελα έτσι... να μείνει για παράδειγμα σ' όλους, ακόμα και στους νεότερους από μένα και σ' αυτούς που θα 'ρθουν. Πολύ θα σε παρακαλέσω να μου επιτρέψεις να χτίσω με χρήματα δικά μου στο μέρος όπου αποτόλμησα την άναντρη, τη σιχαμερή, την εγκληματική μου πράξη ένα μικρό ναό, για να θυμίζει σ' όσους περνούν από κει τι πρέπει ν' αποφεύγουν και πώς πρέπει να φέρονται στους συνανθρώπους τους, ακόμα και σε κείνους που τους έκαμαν κακό, πώς να συγχωρούν, πώς να γίνονται καλύτεροι...

Ο Λυκούργος κούνησε το κεφάλι συμφωνώντας. Σε λίγες μέρες υψωνόταν στο μέρος όπου ο Άλκανδρος χτύπησε τον Λυκούργο ένας μικρός, κομψός ναός, αφιερωμένος στην Αθηνά την Οφθαλμίτιδα, σ' αυτή που δίνει τη φρονιμάδα στους ανθρώπους και τους κάνει άξιους να νικούν τα πάθη τους και να κάνουν πάντα το καλό.